

Fantasifulde, farverige og fandenivoldske Christiania plakater i 45 år

Elsebeth Aasted Schanz

I 2016 er det 45 år siden, at fristaden Christiania blev etableret. I den anledning åbnede Dansk Plakatumuseum i Den Gamle By 30. juni en udstilling, der med plakaterne som talerør belyser fristadens eksistens, udvikling og idealer. Denne artikel fortæller om Christiania, om stadens opståen og om den bevægelse, der affødte fristaden og viser samtidig et lille udvalg af de mange tusinde plakater, der er med til at fastholde stedets historie.

Det var et hul i hegnet, der satte det hele i gang. Et hegn omkring en veritabel Paradisets Have, et kæmpe område midt i byen med gamle frugttræer, frodige græsplæner og ro. Og så var der altså det her tillokkende hul. Det var nemt at hoppe igennem. Mange gjorde det og nød godt af oasen midt i storbyen. Men så mandag 26. september 1971 trængte en lille gruppe aktivister igennem til det forjættede område. Med sig havde de et flag, og som om de var de første mennesker på månen, plantede de højtideligt

Der findes mange Christiania-plakater over temaet "Var – er – blir", som indikerer, at Christiania er i en evig kamp for sin eksistens, og at de har i sinde at vinde kampen. Af Hannah Carlsen, silketryk 1976.

CHRISTIANIA

VAR·ER·BLIR

flaget i jorden og tog symbolsk stedet til sig som deres. Fristaden Christiania var født.

Fra militært område til fri stat

Forud for etableringen af den frie stat Christiania havde arealet været militært område. Bådsmandsstræde Kaserne og ammunitionsareal på Christianshavn, der havde fungeret i militært regi siden 1836, begyndte gradvist at blive afviklet af forsvaret i 1967. I forsommeren 1971 rømmede militæret endeligt det sidste af deres besiddelser. Området stod tomt, og det var enormt. Det bestod af 34 hektar jord med 190 større og mindre bygninger. Et skrøbeligt interimistisk hegn og ruller af pigtråd omkransede det nu øde areal.

Efter besættelsen af den statslige ejendom blev stedet udråbt som fristad – en omskrivning og sammentrækning af ordene fri og stat. Navnet Christiania er efter alt at dømme opstået som en afledning af placeringen på Christianshavn. Hurtigt blev staden

Luftfoto af Christiania, som viser, hvor stort et område fristaden strækker sig over. Staden ligger på en del af det gamle voldanlæg på Christianshavn. Foto: Christianias Arkiv.

bosted for slumstormere, hippier, hjemløse, narkomaner og kriminelle, men også for kunstnere og drømmere, der fantaserede om en alternativ levevis og den ultimative frihed.

Politikere og politi forsøgte gentagne gange at rydde statens ejendom, der fortsat havde status af militært anlæg, men deres anstrengelser forblev forgæves.

I dag huser Christiania omkring 1000 børn og voksne, og staden hører til blandt Københavns største turistattraktioner med op imod en million besøgende om året.

Hvordan det hele begyndte

At indtage en hel bydel og ved anarkistisk tilsidesættelse af alle regler og enhver god tone at sætte sig på besiddelsen af et kæmpe område – hvordan kunne det egentlig ske? Hvad var det, der gjorde noget så usædvanligt muligt?

Begivenheden voksede med livskraft ud af en række bevægelser, der i 1971 allerede havde solidt rod fæste ikke bare i Danmark, men i verdenssamfundet. Det første frø blev sået med den amerikanske bevægelse The Beat Generation, som opstod i midten af 1950'erne. De unge lyrikere og prosaister dannede med deres pacifisme, politiske anarkisme, sværmen for ikkevestlige religioner og for bevidsthedsudvidende euforiserende stoffer et afgøren-

26. september 1971 indtog en gruppe aktivister det militære område, der skulle blive til fristaden Christiania. I spidsen for den lille gruppe – udstyret med termokande og madpakker – gik journalisten Jacob Ludvigsen, som plantede Dannebrog i jorden og erklærede området for "en fri stat". Lige siden har denne dato derfor været markeret som Christianias fødselsdag. Foto: Christianias Arkiv.

de grundlag for, at hippiebevægelsen kunne opstå. Den tog sin begyndelse i San Francisco i 1965 og bredte sig som en steppebrand til den øvrige vestlige verden.

I hippiernes kølvand fulgte ungdomsoprøret anført af intellektuelle studerende i 1968. Den fandenivoldske "vi finder os ikke i noget"-mentalitet udmøntede sig i et generelt opgør med og oprør imod autoriteter. Slumstormerne – som siden kom til at hedde besætterne – opstod i 1960'erne, hvor de i boligmanglens tid flyttede ind i ubeboede ejendomme og gjorde dem til deres. Alternative livsformer vandt frem. Kollektiver og ø-lejre blev 1970'ernes mantra. Borgerskabet var lammet. Bevægelserne mødte reelt ingen modstand.

Christiania opstår i slipstrømmen af alle de her samfundsomvæltende bevægelser – som endnu et skud på tidsåndens stamme. Uden hele denne grobund, alt dette oprør mod tidligere konventioner, den store vildskab og forkastelse af eksisterende værdier, ville etableringen af fristaden Christiania aldrig have fundet sted.

Plakaten som våben

Det siger sig selv, at der i udgangspunktet eksisterede et stort modsætningsforhold mellem det etablerede samfund og fristaden. Det kunne ikke være anderledes. Sidstnævnte var den utilpassede, uvorne unge, der vendte sit ophav ryggen og mente at have fundet en ny og bedre verdensorden og sandhed. Førstnævnte opfattede besættelsen af det militære område som selvtægt og christianitterne som samfundsnassere. Sammenstødene har derfor gennem årene været talrige mellem christianitterne og "dem udenfor". Løbende har der også været forsøg på at etablere en forståelse og accept af de indbyrdes forskellige holdninger og livsformer.

Denne bølgende bevægelse af følelser og markante meninger er kommet frem i et utal af plakater. Lige fra begyndelsen af fristadens etablering har plakaten været et vigtigt kommunikationsmiddel som et udtryk for selvforståelse og som våben i forhold til omverdenen. Plakaterne er derfor en vigtig kilde til belysning af fristadens udvikling og kampe.

Hash og hårde stoffer har altid været et varmt diskuteret emne. Som plakaten viser, tilslutter fristaden sig åbent brugen af hash. De hårde stoffer kæmper christianitterne imidlertid indædt imod. Af Jørgen Tulipan, offset uden årstal.

STØRSIE

EUROPAS

HASHIMARKED

FRISTADEN CHRISTIANIA

PEDERSEN

Intet mindre end en svævende alf skal der til for at præsentere Pedersen-cyklen, der, skønt designet i 1893, først fik liv i Danmark i 1978, da Christianias smedje begyndte at fremstille den. I plakats baggrund kan man se en hængebro, hvis konstruktion har inspireret til cyklens helt særlige design. Kunstner ukendt, offset 1993.

Hash og hårde stoffer

En af de kampe, som bl.a. har udmøntet sig i rigtig mange plakater, er kampen for fri hash og mod hård narko.

Med til den løsslupne og eksperimenterende livsstil i 1960'erne og 1970'erne hørte også brugen af hash. Lige fra begyndelsen var stoffet accepteret og anset som en selvfølgelighed på Christiania.

Da det er forbudt at dyrke, sælge og indtage hash i Danmark, kom christianitterne også her hurtigt på kant med staten, loven og politiet. Ikke alle christianitter er glade for hashen. For når der handles hash, så trækker det andre og langt hårdere stoffer med sig, hvilket igen afføder kriminalitet og vold. I 1979 indførte christianitterne derfor en junkblokade mod hård narkotika. Misbrugerne blev tilbudt afvænningsbehandling eller smidt ud af staden.

Hovedparten af hashsalget foregår i den såkaldte Pusher Street. I 2004 blev gaden lukket, men allerede fire år senere genopstod den og denne gang med et langt større antal boder end tidligere. I dag kaldes gaden på grund af sine camouflagenet og kulørte blinkende lamper "Green Light District" med en ironisk hentydning til pornokvarteret "Red Light District" i Amsterdam. Handlen med hash blomstrer nu som aldrig før, og politiet foretager jævnligt razziaer og beslaglægger hashen.

Christianias cykler

Der er ingen tvivl om, at handlen med hash farver synet på Christiania og overskygger stadens mange andre sider. Blandt andet at Christiania er arbejdsplads for talrige mennesker.

Christianias ældste og nok også bedst kendte virksomhed er smedjen, som blev stiftet i 1976. Her blev den berømte og i dag fortsat afholdte ladcykel bygget i 1984. Den modtog Dansk Design Centers Klassikerpris i 2011.

Knap så kendt er den ikoniske Pedersen-cykel, som er afbildet på en plakat fra 1993. Cyklen er konstrueret med afsæt i en hængebro af samme slags, som kan ses i plakats baggrund.

Oprindeligt er cyklen udviklet af Mikael Pedersen (1855-1929), som emigrerede til England. Han tog patent på den i 1893, og Jesper Sølling, der er smed på Christiania, begyndte at producere cyklen i 1978. Det var første gang, cyklen blev markedsført i Danmark.

Aktionsgruppen Solvognen

En af de teatergrupper, der i høj grad har tilknytning til Christiania, er Solvognen. Opkaldt efter et af Danmarks største nationalklenodier – bronzealderfundet med den gyldne solskive, trukket af en hest – begyndte Solvognen i 1969 som en aktionsgruppe, der eksperimenterede med lys, lyd og musik. I 1972 omdannedes Solvognen til en politisk teatergruppe, der især excellerede i gadeteateraktioner.

I december 1974 udførte den således en omfattende happening, der strakte sig over flere dage i København. Her indtog en julemandshær på 100 personer byen og delte bl.a. ud af varerne fra stormagasinet Magasins hylder. Hele aktionen havde til formål at sætte fokus på arbejdsløsheden og den sociale ulighed i samfundet. Den var rettet mod overforbrug og den kommercialiserede jul.

Der blev udført en dramatisk plakat i forbindelse med optrædenerne med titlen "Solvognens Juleshow. Dejlig er den himmel blå", hvor filminstruktørerne Jon Bang Carlsen og Nils Vest agerer henholdsvis en politibetjent, der går bersærk, og en julemand, der trues på livet.

I 2006 blev Solvognen optaget i Kulturministeriets Kulturkanon for deres aktion med Julemandshæren. I grunden pudsigt: Det, der var en lovovertrædelse i 1974, er en kulturhistorisk perle 32 år senere. Men det er jo set før i verdenshistorien, at tidens gang og afstanden i tid ændrer synet på en begivenhed.

Valg-, fødselsdags- og juleplakater

Christianitterne er således meget politisk aktive, hvilket siger sig selv, da hele sagen om Christiania jo er inderligt politisk. I 1974 stillede de op med 12 lister til kommunevalget i valgforbundet Valgborgs Favn. Kvindelisten vandt et mandat med Tine Schmedes. Gennem tiden har christianitterne stillet op med et utal af kreative lister, som igen har affødt mange utraditionelle valgplakater.

Festlige, farverige og flotte er også de fødselsdagsplakater, som hvert år bliver fremstillet, når Fristaden runder et nyt år. De strutter af kærlighed til Christiania.

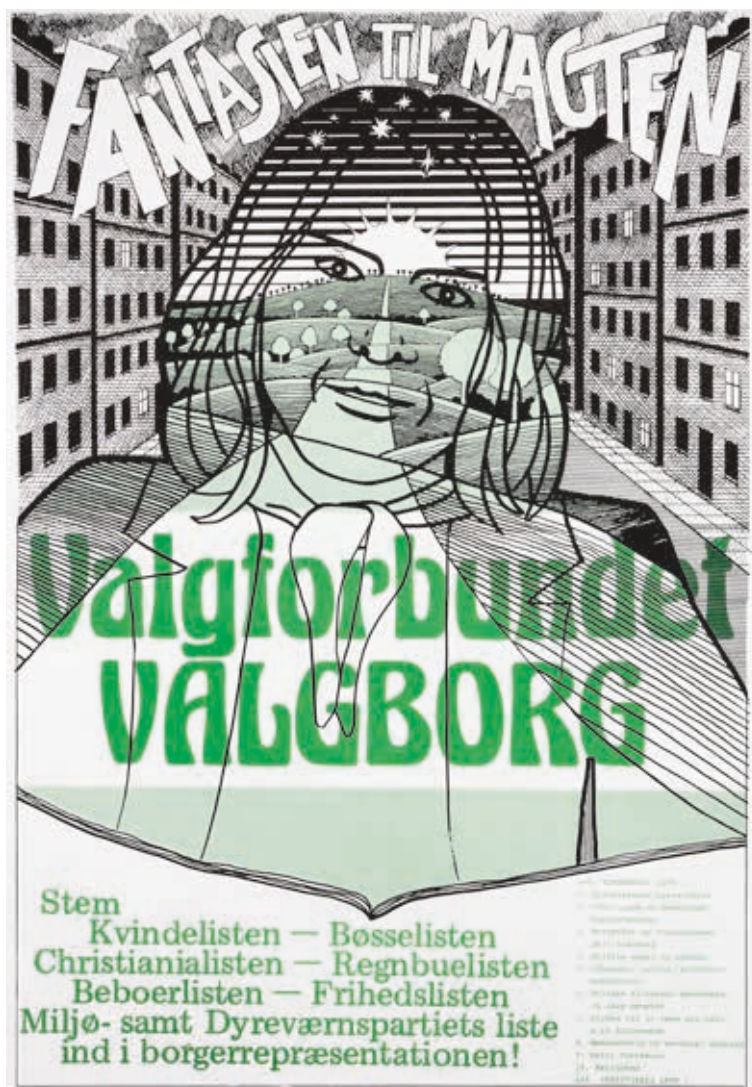
I lighed med fødselsdagsplakaterne bliver der år efter år lavet plakater for stadens julemarked og for de juleløses jul. Christiania arrangerede første gang Juleløses Jul i Den Grå Hal i 1973, hvor

Teater- og aktionsgruppen Solvognen udførte et væld af politiske aktioner og forestillinger. En af de mere kendte er Julemandshæren fra 1974. På plakaten ses de to filminstruktører Jon Bang Carlsen og Nils Vest. Af Niels Nedergaard, silketryk 1974.

SOLVOGNENS JULESHOW

DEJTLIG ER DEN
HIMMEL BLÅ

I 1974 stiller Christiania op til borgerrepræsentationen ved kommunevalget gennem sit valgforbund Valgborgs Favn med slagordene "Fantasien til magten". Kvindelisten får ét mandat valgt ind. Kunstner ukendt, offset 1974.

Med dette pragtfulde vædderhoved indvarsler Christiania det forestående traditionelle julemarked. Hvert år fremstilles der plakater for markedet, som byder på både boder med kunsthåndværk og hygge omkring mad og drikke. Af Anna Tengberg, offset 1991.

600 deltog i den gratis bispising juleaften. Herefter har arrangementet været en vigtig begivenhed hvert år.

En sten i skoen og et frisk pust

Christiania har alle dage været en sten i skoen på samfundet, lige fra de første kaotiske år, over prædikatet som "socialt eksperiment" i 1973 til udskrivelsen af Folkeaktier til frikøb af staden i 2011.

CHRISTIANIA'S Julemarked

HVERDAGE: 14-20 WEEKENDS: 12-20
12-21 DECEMBER

LINIE 8 LIGE TIL DØREN • DEN GRÅ HAL
HJØRNET AF PRINSESSEGADE OG REFSHALEVEJ

På den anden side betragtes stedet også med nysgerrighed og varm interesse for sin frækhed, sit mod og sit kreative miljø. Og for dem der bor dér og har deres hverdag og liv i staden, er det naturligvis en anden sag. Så på trods af at Christiania i sine samfulde 45 leveår har lagt arm med sine omgivelser, så består staden mod alle odds. Måske er der noget om ordlyden i Christiania-sangen fra 1976 "I kan ikke slå os ihjel, vi er en del af jer selv".

Der er noget, der tyder på det.

Christiania har produceret et væld af kampplakater. De er ofte præget af fantasi, slagkraft og kunstnerisk kvalitet. Her er budskabet tydeligvis, at fristaden føler sig miskendt i stedet for anerkendt af det øvrige Danmark. Af Jørgen Tulipan, offset uden årstal.

Imaginative, colorful and loud Christiania posters through 45 years

2016 marks the forty-fifth anniversary of the founding of Freetown Christiania. To mark the occasion in Den Gamle By, the Danish Poster Museum opened an exhibition on the 30th June 2016 that, by means of posters, provides insights into the life, development, and ideals of the Freetown.

Prior to the establishment of Christiania, the area had been used by the military, which gradually withdrew during the period 1967-1971. On 26 September 1971 a small group of activists forced their way onto the grounds of the former military facility and occupied the area.

Christiania was founded in the slipstream of all the socially transformative movements that characterized the 1960s and 1970s. Without the period's revolt against earlier conventions, without its great wildness and rejection of existing values, the establishment of the Freetown would never have occurred.

This article is about Christiania, about the founding of the Freetown, and about the movement that resulted in the birth of the Freetown. It presents a small selection of the many thousands of posters that contribute to the preservation of the Freetown's history.